

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Przedsiębiorstw

Grupy przedsiębiorstw w Polsce w 2008 r.

Wprowadzenie *

Badanie grup przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w Polsce prowadzone jest od 2008 r. Dotychczasowe wyniki tego badania pozwoliły na wstępną ocenę skali zjawiska łączenia się polskich przedsiębiorstw w grupy oraz dostarczyły podstawowych informacji na temat wielkości grup mierzonej liczbą pracujących, rodzaju działalności gospodarczej prowadzonej w ramach grupy, jej powiązań międzynarodowych. Z uwagi na fakt, iż rejestry nie zawierają pełnej informacji na temat grup przedsiębiorstw i wchodzących w ich skład jednostek, badanie ma także na celu identyfikację podmiotów powiązanych w grupy przedsiębiorstw na terenie Polski i występujących między nimi relacji, a tym samym wyłonienie zbiorowości, która w następnych latach podlegać będzie stałej obserwacji pod względem liczby pracujących, wielkości kapitału i wyników działalności gospodarczej. Badanie będzie doskonalone i docelowo powinno pozwolić na porównanie efektywności działania przedsiębiorstw powiązanych i prowadzących działalność samodzielnie.

Metodologia badania została przygotowana zgodnie z zasadami opracowanymi przez Eurostat we współpracy z OECD.

Podmioty powiązane w grupy

Na podstawie informacji zebranych w badaniu zidentyfikowano 14976 przedsiębiorstw powiązanych w grupy, z tego 90,2% to podmioty zależne od innych jednostek wchodzących w skład grupy, 6,5% – jednostki dominujące najwyższego szczebla, 3,3% – jednostki dominujące szczebla pośredniego, tj. pełniące w grupie rolę jednostki dominującej dla jednych podmiotów, a jednocześnie zależnej od innego podmiotu.

Tabl. 1. Podmioty gospodarcze powiązane w grupy przedsiębiorstw w 2008 r. wg sekcji PKD

Wyszczególnienie (sekcje PKD 2004)	Liczba podmiotów powiązanych w grupy			
	ogółem	o pozycji jednostki		
		dominującej		zależnej
		najwyższego szczebla	pośredniego szczebla	
Ogółem	14 976	975	487	13 514
Rybnictwo	3	–	–	3
Górnictwo	181	13	4	164
Przetwórstwo przemysłowe	4 385	312	165	3 908
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	526	17	40	469

* informacje na temat zakresu podmiotowego i tematycznego oraz podstawowe pojęcia znajdują się na końcu notatki

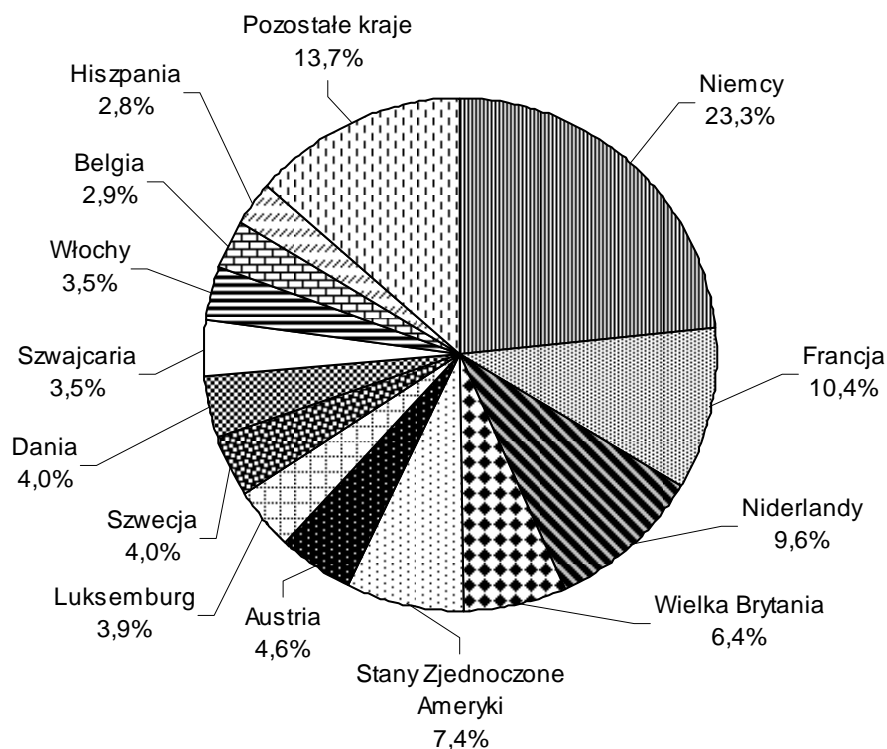
Wyszczególnienie (sekcje PKD 2004)	Liczba podmiotów powiązanych w grupy			
	ogółem	o pozycji jednostki		
		dominującej		zależnej
		najwyższego szczebla	pośredniego szczebla	
Budownictwo	1 055	110	36	909
Handel i naprawy	3 483	236	69	3 178
Hotele i restauracje	173	6	8	159
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	846	54	31	761
Obsługa nieruchomości i firm	3 846	199	119	3 528
Edukacja	27	1	–	26
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	84	6	2	76
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	367	21	13	333

Ze względu na podstawowy rodzaj działalności wg PKD 2004 prowadzonej przez przedsiębiorstwa wchodzące w skład grup, największy odsetek (29,3%) stanowiły podmioty zaliczone do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” oraz – w następnej kolejności – należące do sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” (25,7%) i „Handel i naprawy” (23,3%).

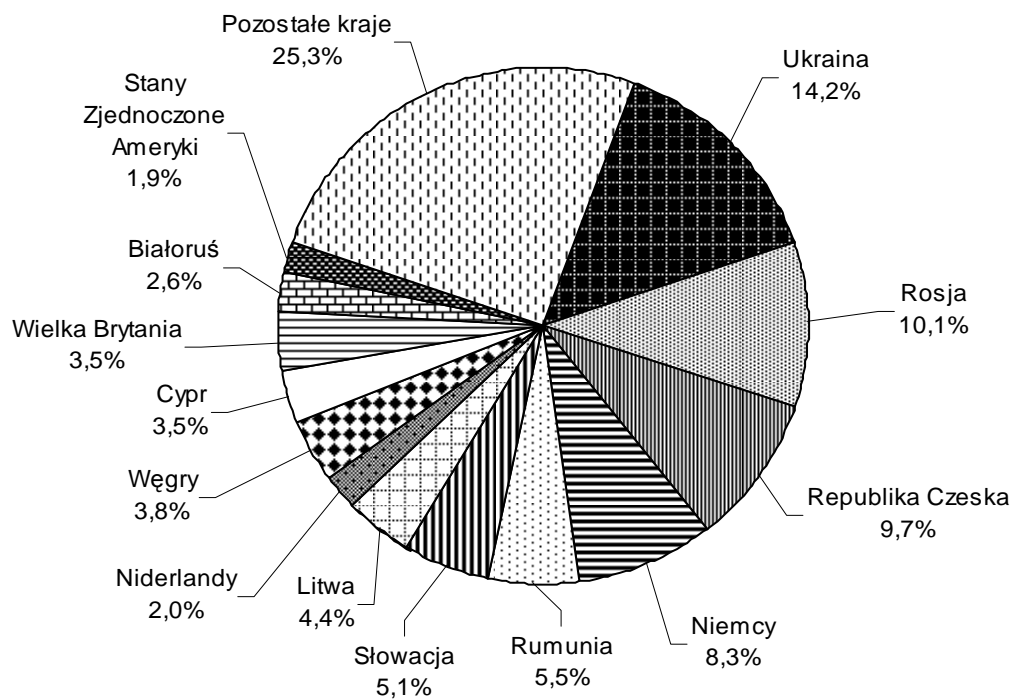
Grupy przedsiębiorstw

Identyfikacja powiązań między jednostkami wchodzącymi w skład grup przedsiębiorstw pozwoliła na wyodrębnienie 1462 grup, z których 60,5% stanowiły grupy krajowe, a 39,5% – tzw. grupy okrojone, czyli zlokalizowane na terenie Polski części grup międzynarodowych. Większość grup okrojonych (52,7%) znajduje się pod kontrolą kapitału zagranicznego, co oznacza, że jednostki dominujące najwyższego szczebla mają siedziby za granicą (w 65 krajach), w tym 82,5% w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Najwyższy udział wśród zagranicznych jednostek dominujących najwyższego szczebla mają podmioty gospodarcze zlokalizowane w Niemczech (23,3%). Podmioty zagraniczne zależne od polskich jednostek dominujących zlokalizowane są w 59 krajach (w tym 59,6% w krajach UE). Najwięcej tego typu podmiotów znajduje się na Ukrainie (14,2%), w Rosji (10,1%) i w Republice Czeskiej (9,7%).

Wykres 1. Jednostki dominujące najwyższego szczebla zlokalizowane za granicą

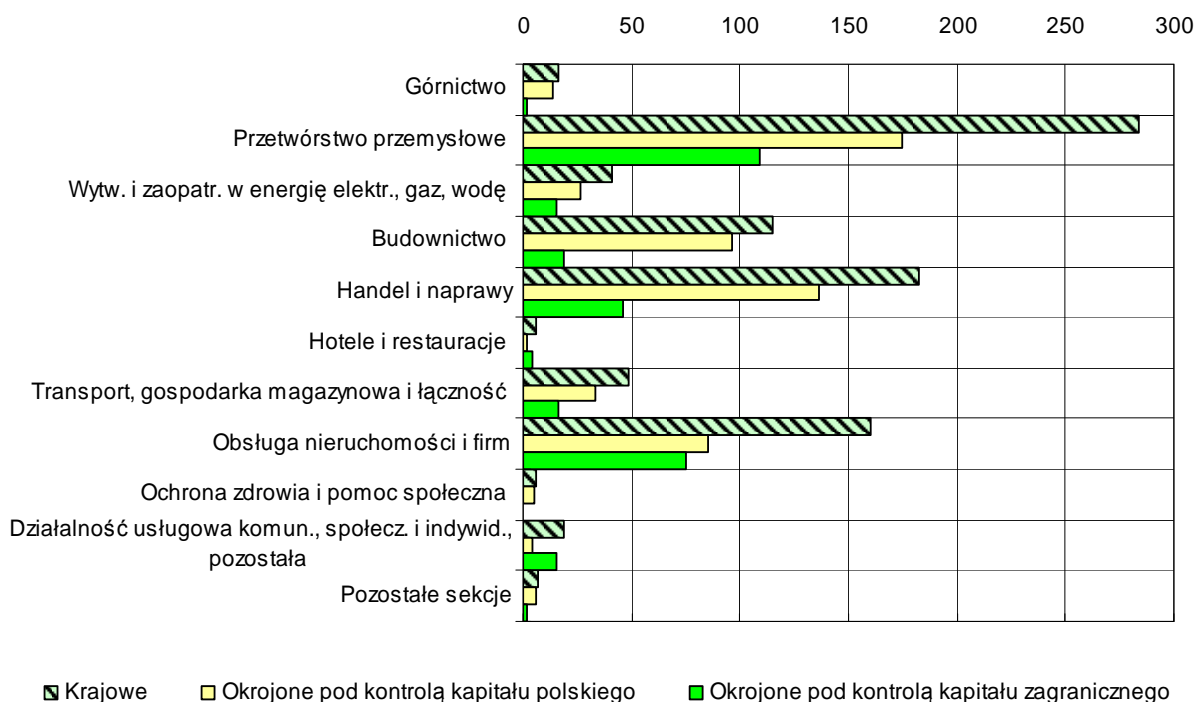

Wykres 2. Jednostki zależne pod kontrolą kapitału polskiego zlokalizowane za granicą

Ze względu na podstawowy rodzaj działalności, największy udział (34,7%) wśród ogółu grup przedsiębiorstw miały w 2008 r. grupy prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, handlu i napraw (20,7%) oraz obsługi nieruchomości i firm (18,1%).

Wykres 3. Liczba grup przedsiębiorstw według typów i sekcji PKD 2004

Tabl. 2. Grupy przedsiębiorstw w 2008 r. według typów i podstawowego rodzaju działalności gospodarczej

Rodzaj działalności (sekcje PKD 2004)	Grupy przedsiębiorstw				
	ogółem	krajowe	okrojone		
			razem	pod kontrolą kapitału polskiego	zagranicznego
Ogółem	1 462	885	577	273	304
Górnictwo	23	16	7	5	2
Przetwórstwo przemysłowe	508	284	224	115	109
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	61	41	20	5	15
Budownictwo	149	115	34	15	19
Handel i naprawy	302	182	120	74	46
Hotele i restauracje	11	6	5	1	4
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	83	49	34	18	16
Obsługa nieruchomości i firm	264	160	104	29	75
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	9	6	3	2	1
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	37	19	18	3	15
Pozostałe sekcje	15	7	8	6	2

Grupy przedsiębiorstw, których podstawowym rodzajem działalności gospodarczej było przetwórstwo przemysłowe, skupiały najwięcej pracujących – 28,5% ogólnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach powiązanych.

Największą liczbę pracujących w krajowych grupach przedsiębiorstw odnotowano w tych, których podstawowym rodzajem działalności gospodarczej była obsługa nieruchomości i firm (26,4%), natomiast najwięcej pracujących w polskich częściach grup międzynarodowych było zatrudnionych w przetwórstwie przemysłowym (33,8%).

Dominującym rodzajem działalności gospodarczej prowadzonej przez największe grupy (1000 osób i więcej) było przetwórstwo przemysłowe (41,4%). Najmniejsze grupy (do 49 pracujących) prowadziły głównie działalność związaną z handlem i naprawami (29,4%).

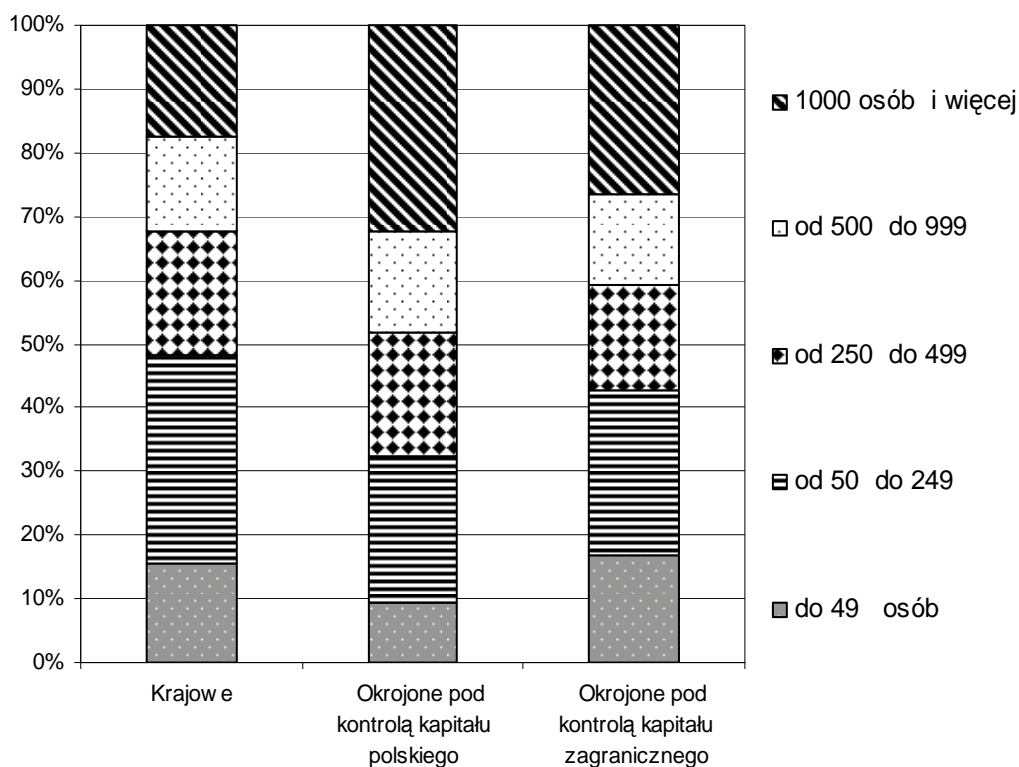
Wśród grup krajowych najwyższy był udział grup średnich – o liczbie pracujących w grupie od 50 do 249 osób (32,7%), a w zbiorowości grup mających powiązania międzynarodowe największą liczbę stanowiły grupy największe – o liczbie pracujących 1000 osób i więcej (32,2% grup pod kontrolą kapitału polskiego i 26,6% grup pod kontrolą kapitału zagranicznego).

Tabl. 3. Pracujący w grupach przedsiębiorstw
Stan w dniu 31 XII 2008 r.

Rodzaj działalności (sekcje PKD 2004)	Grupy przedsiębiorstw				
	ogółem	krajowe	okrojone		
			razem	pod kontrolą kapitału	
				polskiego	zagranicz- nego
Ogółem	1 819 656	948 934	870 722	500 984	369 738
Górnictwo	193 278	77 052	116 258	115 710	548
Przetwórstwo przemysłowe	519 623	225 063	294 560	175 939	118 621
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	197 942	138 256	59 686	47 534	12 152
Budownictwo	94 839	44 398	50 441	30 072	20 369
Handel i naprawy	266 665	114 119	152 546	61 200	91 346
Hotele i restauracje	7 278	1 056	6 222	#	#
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	142 973	89 442	53 531	7 389	46 142
Obsługa nieruchomości i firm	366 769	250 676	116 093	54 672	61 421
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3727	920	2807	#	#
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	18 066	5 512	12 554	1 757	10 797
Pozostałe sekcje	8 464	2 440	6 024	5 203	821

- oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej

Wykres 4. Struktura grup przedsiębiorstw według liczby pracujących

O skali zjawiska organizowania się przedsiębiorstw w grupy może świadczyć wysoki udział pracujących w grupach przedsiębiorstw odniesiony do ogółem pracujących w gospodarce oraz osiągniętych przychodów ze sprzedaży i zysków brutto w 2008 r.

Tabl. 4. Grupy przedsiębiorstw na tle ogółu przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 r.

Wyszczególnienie	Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe ^{x)}	Grupy przedsiębiorstw	
		w liczbach bezwzględnych	w % przedsiębiorstw ogółem
Liczba pracujących (stan w dniu 31 XII)	9 494 002	1 819 656	19,2
Przychody ze sprzedaży w mln zł	3 213 835	702 527	21,9
Zysk brutto w mln zł	264 808	33 976	12,8

^{x)} Dane dotyczą wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących działalność gospodarczą w 2008 r. (bez prowadzących działalność z zakresu rolnictwa i łowiectwa)

Spośród ogółu zidentyfikowanych grup, 882 konsolidują swoje wyniki finansowe, obejmując nimi 4036 jednostek zależnych, z których 80,0% stanowią jednostki polskie, a 20,0% zagraniczne jednostki zależne. Poniżej przedstawiono wybrane dane ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych za 2008 r.

Tabl. 5. Wybrane dane ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych za 2008 r.

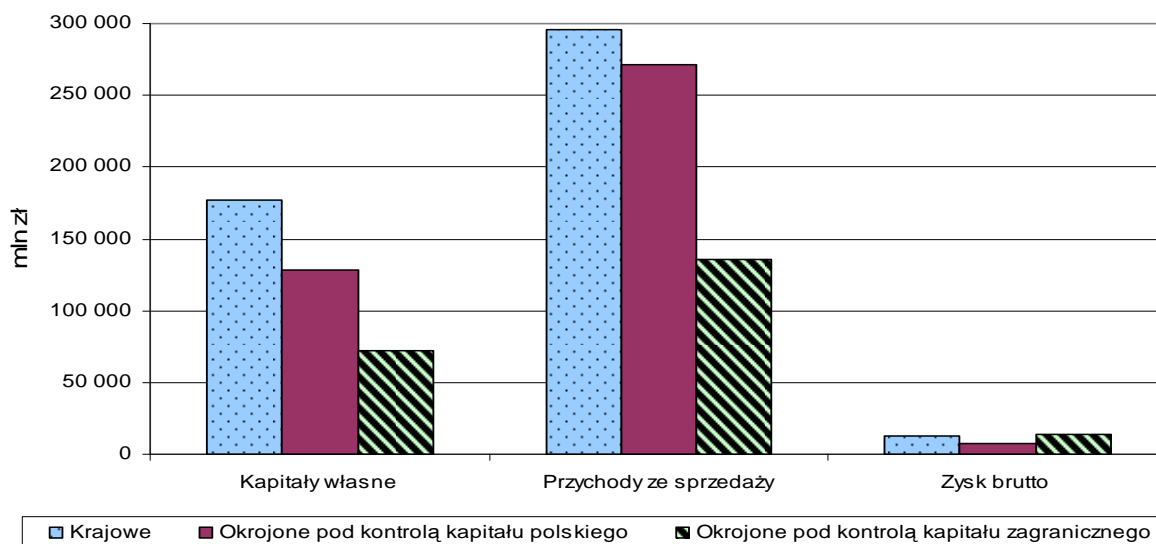
Wyszczególnienie	Grupy przedsiębiorstw				
	ogółem	krajowe	okrojone		
			razem	pod kontrolą kapitału	
				polskiego	zagranicznego
Liczba grup, które sporządziły skonsolidowane sprawozdanie finansowe za 2008 r.	857	520	337	191	146
Wartość aktywów w mln zł:					
trwałych	518 296	262 759	255 537	164 394	91 134
obrotowych	267 075	108 538	158 538	97 503	61 035
Kapitał własny w mln zł	377 503	176 578	200 925	128 511	72 413
Przychody z działalności operacyjnej w mln zł	725 926	307 376	418 549	277 620	140 929
Przychody ze sprzedaży w mln zł	702 527	295 235	407 291	271 415	135 876
Koszty działalności operacyjnej w mln zł	680 196	289 831	390 365	264 352	126 012
Zysk operacyjny w mln zł	45 179	17 607	27 572	12 719	14 853
Zysk brutto w mln zł	33 976	12 312	21 664	7 533	14 131
Zysk netto w mln zł	20 603	3 458	17 145	5 619	11 526
Odsetek grup wykazujących					
zysk brutto	76,1	76,3	75,7	72,8	79,5
zysk netto	74,3	74,4	74,2	70,7	78,8

Wśród ogółu grup, które sporządziły skonsolidowane sprawozdanie finansowe za 2008 r. grupy krajowe stanowiły 60,7%. Dysponowały one 46,8% łącznej wartości kapitałów własnych, 53,2% kapitału należało do grup okrojonych, w tym 34,0% do będących pod kontrolą kapitału polskiego.

Grupy okrojone uzyskały łącznie wyższe niż grupy krajowe przychody i wygenerowały wyższe zyski. Udział grup okrojonych w przychodach ze sprzedaży wyniósł 58,0%, a w osiągniętych przez ogół grup zyskach operacyjnym, brutto i netto – odpowiednio: 61,0%, 63,8% i 83,2%.

Zdecydowana większość wszystkich typów grup gospodarowała z zyskiem – 76,1% osiągnęło zysk brutto, a 74,3% zysk netto. Największy odsetek grup osiągających zysk charakteryzował grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego – 79,5% osiągnęło zysk brutto i 78,8% zysk netto.

Wykres 5. Kapitały własne, przychody i zyski grup przedsiębiorstw w 2008 r.

Zakres podmiotowy badania grup przedsiębiorstw za 2008 r. obejmował przedsiębiorstwa niefinansowe, zorganizowane w formie spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, spółdzielni, dla których wyniki innych badań statystycznych wskazywały na przynależność do grup. Badaniem objęto 15389 przedsiębiorstw, z których 54,7% stanowiły podmioty o liczbie pracujących do 49 osób, 31,8% – o liczbie pracujących od 50 do 249 osób, 13,5% – w których liczba pracujących wynosiła 250 osób i więcej.

Zakres tematyczny badania obejmował:

- informację o przynależności przedsiębiorstwa do grupy i jego pozycji w łańcuchu kontroli w grupie;
Podmioty powiązane w grupy przedsiębiorstw określiły swoją pozycję w grupie, tzn. czy pełnią w grupie rolę jednostki dominującej najwyższego szczebla, pośredniego szczebla czy zależnej. Podmioty zależne od innych jednostek wykazały jednostki sprawujące nad nimi kontrolę (jednostki dominujące), podmioty pełniące rolę jednostek dominujących podały dane o jednostkach od nich zależnych.
- nazwę grupy i datę jej powstania;
- podstawowy rodzaj działalności gospodarczej grupy;
- liczbę pracujących w grupie – obejmującą osoby pracujące w grupie krajowej lub okrojonej;
- informację o konsolidacji wyników finansowych przedsiębiorstw wchodzących w skład grupy i wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jak przychody, koszty, wielkość kapitału.

Podstawowe pojęcia

- **Grupą przedsiębiorstw** określa się stowarzyszenie przedsiębiorstw samodzielnych pod względem prawnym, jednak wzajemnie od siebie zależnych gospodarczo ze względu na istniejące między nimi powiązania w zakresie kontroli i/lub własności. W ramach grupy wyodrębnia się powiązania pomiędzy **jednostką dominującą** a **jednostkami zależnymi**. Grupa przedsiębiorstw tworzy całość gospodarczą, upoważnioną do podejmowania decyzji w imieniu jednostek, które obejmuje. Może mieć ona więcej niż jeden ośrodek decyzyjny, szczególnie w zakresie strategii, produkcji, sprzedaży, podatków, polityki finansowej, a także jednoczyć niektóre aspekty zarządzania finansami i podatkami. Każde przedsiębiorstwo w danym momencie może należeć tylko do jednej grupy. Grupy przedsiębiorstw mogą składać się jedynie z całych przedsiębiorstw, a nie ich części.
- **Jednostka dominująca** to jednostka sprawująca kontrolę nad pozostałymi jednostkami wchodzącymi w skład grupy – **jednostkami zależnymi**.
- **Kontrola** to możliwość decydowania o wspólnej polityce organizacji, jest sprawowana poprzez posiadanie ponad połowy udziałów uprawniających do głosowania lub kontrolowanie ponad połowy siły głosu udziałowców. Każde przedsiębiorstwo zależne od innego przedsiębiorstwa zależnego, uważane jest za przedsiębiorstwo zależne pośrednio od przedsiębiorstwa dominującego.
- Jednostka dominująca, która nie jest kontrolowana bezpośrednio ani pośrednio przez żadną inną jednostkę prawną nazywana jest **jednostką dominującą najwyższego szczebla**. Pojęcie jednostki dominującej najwyższego szczebla odnosi się zawsze do najwyższej usytuowanej w łańcuchu powiązań jednostek. **Jednostka dominująca pośredniego szczebla** to jednostka stojąca na czele grupy okrojonej i jednocześnie zależna od jednostki dominującej najwyższego szczebla.
- Wyróżnia się następujące typy grup:

krajowa grupa przedsiębiorstw – składająca się wyłącznie z przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie tego samego kraju;

międzynarodowa grupa przedsiębiorstw – składająca się z co najmniej dwóch przedsiębiorstw mających siedziby w różnych krajach;

okrojona (niepełna) grupa przedsiębiorstw – część globalnej grupy międzynarodowej zlokalizowana w tym samym kraju.

Grupa okrojona pod kontrolą kapitału zagranicznego oznacza tę część grupy międzynarodowej, zlokalizowaną w Polsce, na czele której stoi polska jednostka dominująca pośredniego szczebla, będąca jednocześnie zależną od podmiotu zagranicznego.

Grupa okrojona pod kontrolą kapitału polskiego oznacza grupę, dla której jednostką dominującą najwyższego szczebla jest podmiot polski, a poza granicami kraju zlokalizowane są tylko jednostki zależne.